

Många utmaningar för Nato

av Tommy Jeppsson

TITEL:

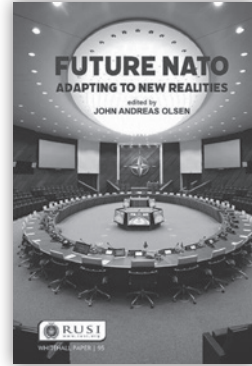
Future NATO, Adapting to New Realities

FÖRFATTARE:

John Andreas Olsen

FÖRLAG:

RUSI, Whitehall Paper/ 95

BEDÖMNINGSVIS FÅ TORDE motsäga uppfattningen att den atlantiska försvarsalliansen under sina dryga sju decennier verksamt bidragit till fred och stabilitet i vår del av världen. Under samma period ha organisationen påvisat förändringsförmåga med anledning av ändrade säkerhetsutmaningar, en förmåga som högst sannolikt, och i lika hög utsträckning, kommer att vara behövlig för framtiden. Natos vällovliga mål, fred, säkerhet och stabilitet, understryker också det framtida behovet av anpassningsförmåga där en av de stora utmaningarna är att övertyga de europeiska allierade om vikten av att ta ett ökat ansvar, inte bara för den egna säkerheten utan även för en bestående transatlantisk sådan. Således säkerhet utvecklad mellan länder som står upp för demokrati, mänskliga rättigheter och frihandel.

Kallade ledamoten John Andreas Olsen, f n Norges försvarsattaché i Storbritannien, har, förutom att vara initiativtagare till boken varit dess redaktör. Han är att elogera till framgången med att ha samlat en mycket kvalificerad grupp skribenter vilka bogar för hög kvalitet. Läsaren av antologin blir inte besviken.

Om förmågan till förändring karakteriserat alliansen hittills så är vikten av att denna förmåga vidareförs i framtiden av utomordentlig betydelse. Detta är också bokens genomgående tema och just detta framtidsperspektiv är det som gör boken extra värdefull och läsvärd, givet betydelsen, också i framtiden, av en stark västlig allians, lika mycket till gagn för Europa och USA som för Sverige.

Femton författare, diplomater, officerare och personer verksamma i tankesmedjor, ansätter framtidsfrågorna utifrån ett brett anlagt perspektiv. De frågor som alliansen har att hantera kopplat till öst- och syddimensionen, den maritima dito, Ryssland och Kina, partnerskapet, teknologiutvecklingen, kärnvapnen och nedrustningsfrågorna, är alla ämnesområden som insätts i en politiskt överordnad kontext.

Mer än en bedömare har karakteriserat Nato som den mest framgångsrika politiska och militära alliansen i nutidshistorien, med vilket avses skeendet efter krigsslutet 1945. Samtidigt finns farhågor, vilka tydligt lyfts fram. Till dessa hör att ett antal alliansmedlemmar går i en tydlig populistisk och

odemokratisk riktning vilket är lika oroande som svårhanterat för alliansen.

Samtidigt innebär den reducering av Natos militära förmåga som skett efter det kalla krigets slut, kopplat till återtaget fokus på territoriellt försvar, en adderande utmaning för alliansen och här ger boken åtskilliga förslag på hur detta ska överkommas och ge ökad avskräckning genom satsningar bl a på kapaciteter inom underrättelseområdet, långräckviddiga bekämpningssystem liksom en sammantagen förstärkt marin förmåga och en ytterligare utökning av USA:s militära närvaro på vår kontinent.

Frågan om Nato negligerat syddimensionen är ett högst relevant ämne för antologin. Detta då barometern för Mellersta Östern och Nordafrika passerat stormvarning för flera av de länder som gränsar till Medelhavet. Frågan är i hög grad friktionsframkallande internt inom Nato p g a var medlemsstaterna har sitt geostrategiska fokus och påverkar därför tydligt sammanhållningen staterna emellan.

Nato har onekligen gemensamma säkerhetsintressen med länderna i Mellersta Östern och Nordafrika även om dessa verkar vara mindre prioriterade än de som berör Nordområdet kopplat framförallt till ryska men också kinesiska ambitioner i denna region. Klokskapen i detta är inte ämnet för denna anmälan men pekar mot en aktuell såväl som framtida strategisk utmaning för alliansen. En annan utmaning handlar om behovet av ett nära och i möjligaste mån harmoniskt samarbete mellan Nato och EU vilket anges vara helt avgörande för ett i framtiden sammanhållet väst. Brexit pekar tyvärr här på den framtida utmaningen med att bibehålla Storbritannien som en av den västliga försvarsalliansens kärnländer. Ytterligare ett problem utgör det som benämns som den icke slutförda utvidgningen av skaran medlemsländer, närmast åsyftande Georgien

och Ukraina. Realismen i detta slutförande är högst tvivelaktig då Ryssland definitivt har en tydlig uppfattning i frågan.

Rysslands mål beskrivs i termer av regimbevarande där den officiella bild som kommuniceras är att landet är omgivet av fiender. Parallellt med den bilden utövar Kreml en allt aktivare utrikes- och säkerhetspolitik karakteriserad av positionsframflyttningar som inte enbart kan tillskrivas förbättrad expeditionär förmåga militärt utan i minst lika hög grad bristande västlig och inte minst amerikansk tydlighet med vidhäftad ovilja att sätta makt bakom retoriken, vilket skapat ett tomrum som Ryssland snabbt fyllt ut. Den amerikanska politiken i Mellersta Östern utgör det kanske tydligaste närliggande exemplet. Detta öppnar i sin tur upp för större framtida chanstagande från Kremls sida, givet landets militära styrka parat med vetenskapen om de svårigheter som existerar inom Nato då det gäller att få alliansmedlemmarna att vidta militära åtgärder riktade mot Ryssland.

Också Kina utgör en utmaning för atlantiskt försvarssamarbete i och med Beijings globala maktambitioner, vartill ska adderas ett nära samarbete, inte minst militärt, med Ryssland. Kinas växande ekonomiska och militära makt nödvändiggör att Nato i ökande utsträckning måste väga in Beijing som en aktör i vår del av världen, något som redan är en realitet.

Kopplat till en växande militär förmåga i såväl Ryssland som Kina, inte minst på det marina området, utmanas Nato bl a i nordområdet, något som också påverkar oss i Sverige. Bokens marint fokuserade kapitel rekommenderar en större satsning på offensiva strategier, bättre ubåtsjaktförmåga och en effektivare ledningsorganisation.

Förutom mera traditionella militära satsningar rekommenderas ökade investeringar med ambitionen att ligga på framkant inom

områdena cyberförsvar artificiell intelligens, obemannade system liksom rymdförmåga. Områden där såväl Ryssland som Kina genomför målmedvetna satsningar. Också kärnvapnens roll behandlas, där begreppet kärnvapenavskräckning åter är aktuellt givet ryska satsningar på området liksom en "konventionalisering" avseende deras taktiska och operativa användning som ett slagfältsvapen.

Boken avslutas med att betona samhällelig motståndsförmåga, således totalförsvarsaspekten, riktad mot hybrida hot samtidigt som betydelsen av en framskjuten närvar i de östra delarna av Europa betonas, parallellt med satsningar på mobilitet och att kunna möta ett ökat kärnvapenhot från Ryssland.

Men, också kinesiska utmaningar måste kunna mötas av den atlantiska försvarsalliansen, idag och i framtiden. Sammantaget ingen brist på utmaningar, där alliansstaternas vilja och förmåga till samordnat agerande kommer att utgöra skiljelinjen mellan grad och art av framgång.

Boken utgör definitivt rekommenderad läsning. Dess fokus på framtidsfrågorna för Nato, vilka är lika omfattande som utmanande, är angeläget för oss européer och belyses av verkliga kännare av respektive ämnesområden.

Recensenten är överstelöjtnant, ledamot av KKrVA och redaktör för dess Handlingar och Tidskrift.